

Ungdomsdialog i Fruängen centrum

**"Det är grejen med torget, man
träffar alltid folk man känner här.
Alla som bor här går förbi."**

Sammanfattning

Stockholms stad har planer för en omfattande omvandling av Fruängen centrum. Tidigare dialoger hade visat låg representation av ungdomar under 18 år, vilket ledde till ett behov av kompletterande insatser. Syftet med dialogpromenaderna var att samla in specifik information om hur närboende ungdomar använder Fruängen centrum idag och att fånga upp vad de saknar och hoppas på i ett framtida centrum.

Under hösten 2024 genomfördes två dialogpromenader med nio ungdomar per tillfälle, rekryterade via Kunskapsskolan och Svenska kyrkans ungdomsverksamhet. Deltagarna, i åldrarna 12-17 år, leddes till elva specifika platser i Fruängen centrum, där de ombads ge feedback på vad de tycker om och vad som kan förbättras. Ytterligare enkätsvar från elever på Kunskapsskolan och Fruängens ungdomsgård kompletterade dialogen med över 100 extra svar.

Fruängen centrum är central mötesplats idag

Fruängen centrum är en central mötesplats för ungdomarna, där de träffas både planerat och spontant, handlar, äter och umgås. Många besöker centrum flera gånger i veckan och en del är där dagligen trots att de bor i andra stadsdelar. De uppskattar centrumets funktion som en social samlingsplats, där möjligheten att träffa vänner och uppleva ett aktivt folkliv är viktiga kvaliteter.

Framtida Fruängen centrum enligt ungdomarna

Ungdomarna vill se att Fruängen centrum utvecklas till en mer trygg och trivsamt plats med fler offentliga sittplatser, väderskydd, grönska, lekplatser och bättre belysning. De vill även ha fler aktiviteter och sociala ytor som inte kräver konsumtion för att tilltala en bredare grupp.

Längs gatorna behöver cykelbanor och övergångsställen förbättras för att göra centrum mer tillgängligt, och ungdomarna efterfrågar fler billiga butiker och restauranger. De vill också ha fler gratis och tillgängliga mötesplatser inomhus, likt fritidsgården och "Grottan" i Vårfrukyrkan.

Innehåll

Bakgrund2

Metod4

Ungdomarnas användning av centrum idag 6

Vägen till och från Fruängen centrum.....7

Hur används Fruängen centrum idag?.....8

Hur används Fruängen centrum idag?.....9

Ungdomarnas upplevelse av centrum idag 10

Torget11

Gångtunneln mot kyrkan.....12

Parkeringen vid kyrkan.....13

Fruängsgatan 14

Västra torget.....15

Gångtunneln mellan centrum och
Mälarhöjdens idrottsplats.....16

Parkstråkets mitt17

Parken mot Mälarhöjdens idrottsplats
entré.....18

Gångtunneln mot Kunskapsskolan.....19

Busstorget.....20

Fruängstorget21

Medskick till fortsatt planering 22

Medskick till fortsatt planering.....23

Medverkande

Anna Ingels, Stockholms stad

Anja Linna, Stockholms stad

Robert Gremalm, Stockholms stad

Karin Lobo Lundgren, Spacescape

Vera Esaiasson, Spacescape

William Öman, Spacescape

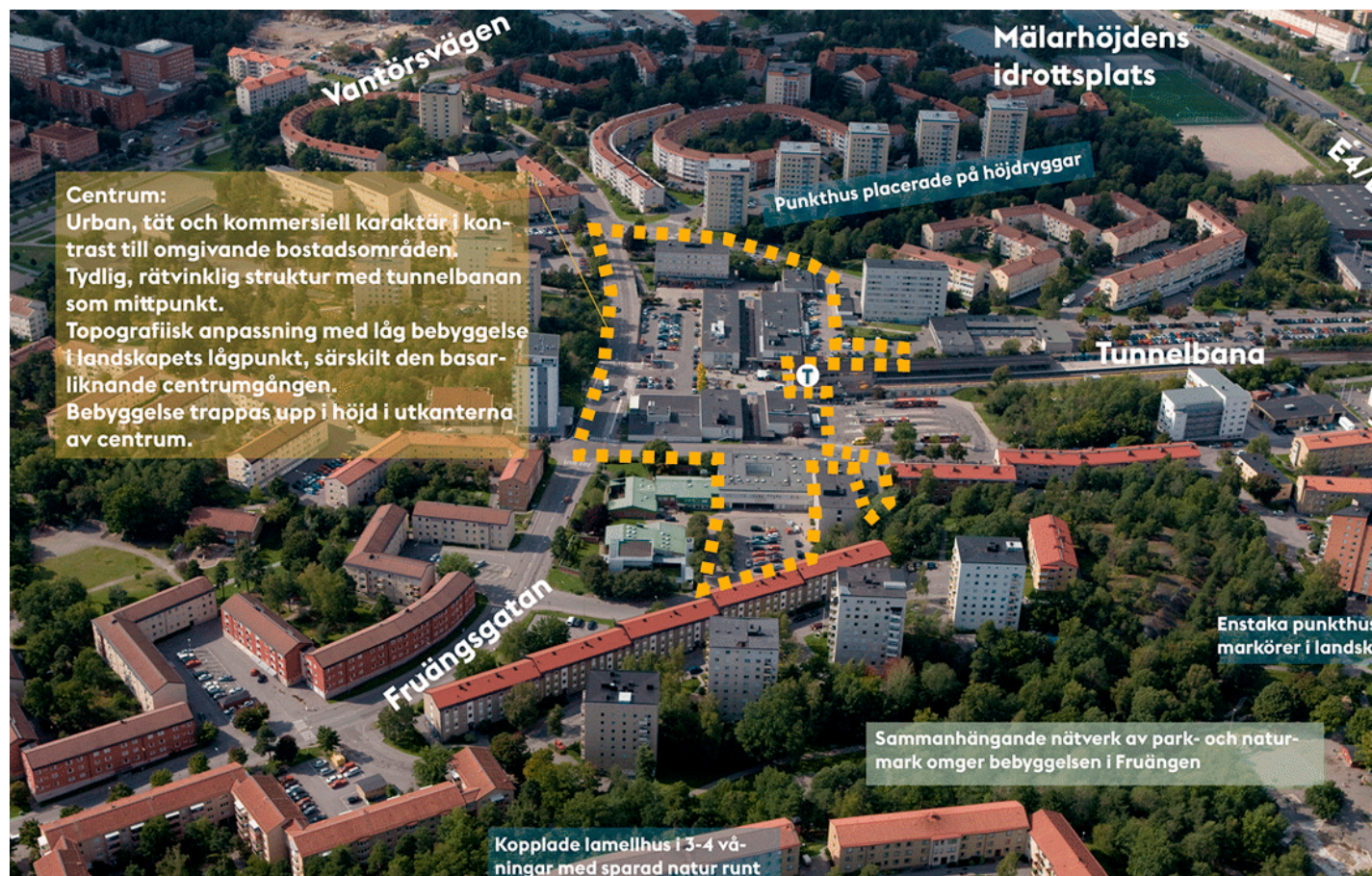
Bakgrund

Stadsbyggnadskontoret program för Fruängen ska utreda förutsättningar för en omvandling med nya bostäder och arbetsplatser, mer service, plats för en ny skola, en ny bytespunkt för kollektivtrafiken, nya gång- och cykelvägar samt utvecklade offentliga platser. Programmet av stadsbyggnadsnämnden den 9 november 2023.

Som en del av programarbetet genomfördes 2021 en digital dialog där syftet var att samla in kunskap om hur stadsdelens torg, grönytor, parker och platser används idag och hur Fruängen kan utvecklas. Sex av drygt 1400 svarande var under 18 år, varför staden ville öka representationen bland barn och unga och genomföra kompletterande dialogaktiviteter i form av dialogpromenader.

Syfte

Syftet med promenaderna var att samla in kunskap om hur närboende barn och unga upplever och använder Fruängen centrum. Med anledning av att centrum ska utvecklas var det också relevant att fokusera på vad de eventuellt saknar idag och hur området skulle kunna utvecklas på ett sätt som bättre möter deras behov. Resultatet från dialogpromenaderna kommer att vara ett kunskapsunderlag i arbetet med detaljplaner i området.

Flygfoto av centrum sett österifrån. Gul streckad linje markerar ungefärlig avgränsning för detaljplan för Fruängen centrum.

Program för Fruängen

+ ca 270
bostäder

Centrum vänds utåt med lokaler
och entréer mot omgivande gator

Planering Beslutad Pågående Genomfört

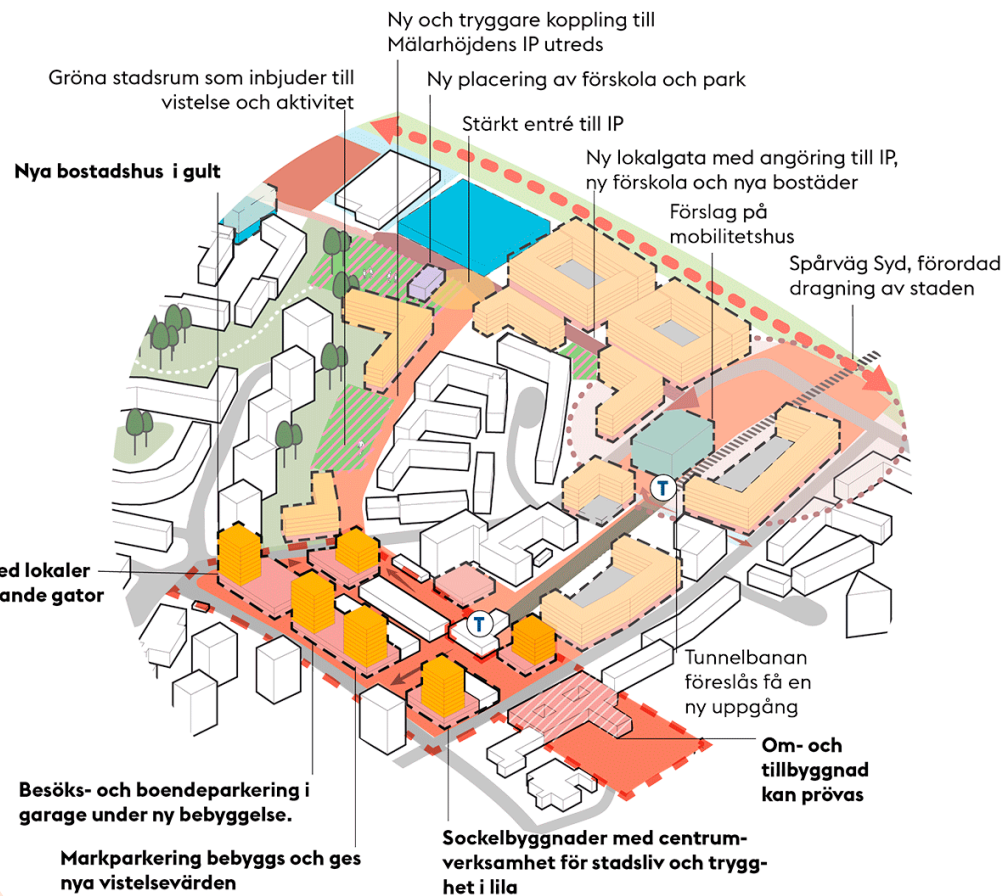

Illustration över förslag på möjlig ny bebyggelse inom det rödmarkerade planområdet.

+ 2000 m²
lokaler

Metod

Två dialogpromenader genomfördes under hösten år 2024. Ungdomarna rekryterades via Kunskapsskolans hållbarhetsråd och Svenska kyrkans mötesplats för ungdomar. Vid respektive tillfälle deltog nio ungdomar i åldrarna 12 - 17 år. Av deltagarna var hälften tjejer och hälften killar.

Promenadtillfällena inleddes med en presentationsrunda och introduktion till arbetet med Fruängens centrums framtida utveckling. Detta följdes av en redan utpekad gåtur med elva hållplatser. Dessa syftade till att representera olika typer av miljöer aktuella för utveckling, där det därmed fanns möjlighet att påverka framtida innehåll eller utformning.

Ungdomarna fick använda dialogverktyget Placetoplan och fick inledningsvis svara på ett antal bakgrundsfrågor om hur de använder centrum idag och hur de oftast tar sig dit. I samma verktyg fick de sedan göra markeringar i en digital karta och beskriva vad som var bra och saker som kan förbättras på respektive hållplats. De fick också möjlighet att berätta om sina tankar och den gemensamma diskussionen dokumenterades av Spacescape.

Då det var svårt att rekrytera ungdomar till en tredje dialogpromenad skickades enkätsidan ut till Kunskapsskolan, Fruängens skola och Fruängens ungdomsgård. 85 svar inkom från elever på Kunskapsskolan och 15 från Fruängens ungdomsgård.

TVÅ DIALOGPROMENADER

18 sept - 9 deltagare

17 okt - 9 deltagare

+ 100 enkätsvar

REKRYTERING VIA

Svenska kyrkan

Kunskapsskolan

Fruängens ungdomsgård

9. Gången mot Kunskapsskolan

8. Parken mot entrén till
Mälarhöjdens idrottsplats

7. Parkstråkets mitt

6. Gångtunnel centrum/
Mälarhöjdens idrottsplats

5. Västra torget

4. Fruängsgatan

1. Torget

11. Fruängstorget

10. Busstorget

2. Gångtunnel

3. Parkering
kyrkan

Platserna valdes ut
av Stockholms stad för
att få in synpunkter på
olika typer av miljöer
som är aktuella för
utveckling.

An aerial photograph of a city center, likely in Sweden, showing a dense residential area with many multi-story apartment buildings. The buildings are mostly light-colored with red-tiled roofs. A large, multi-lane highway runs diagonally across the lower right portion of the image. The surrounding area is filled with trees and greenery, interspersed with the urban development. The overall scene depicts a typical urban environment with a mix of residential and commercial structures.

**Ungdomarnas användning
av centrum idag**

Vägen till och från Fruängen centrum

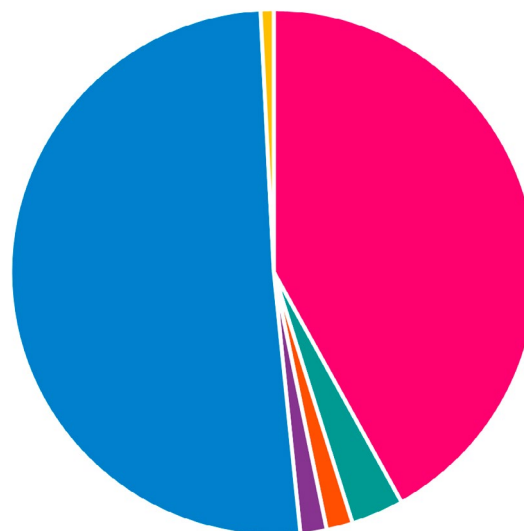
Fördelningen av hur man tar sig till torget speglar uppdelningen av var de svarande bor. Ungefär hälften kan antas bo i andra stadsdelar och tar sig då till torget med kollektivtrafik. Den andra stora gruppen går och kan förmodas bo i närheten. Ett fåtal tar sig till centrum på andra sätt.

Tendensen är att tjejer går och åker kollektivt i något högre utsträckning än killarna, som även cyklar och kör elsparkcykel, men det rör sig om några enskilda ungdomar och det går därför inte att säga säkert. När det gäller hur man skulle vilja svara de unga däremot precis likadant.

Två tredjedelar är nöjda med sitt sätt att färdas. De som åker buss och tunnelbana är minst nöjda, 4 av 10 hade velat färdas på annat sätt. Hälften av dessa ungdomar vill hellre promenera, vilket skulle kunna tolkas som inte enbart en önskan om att byta färdmedel utan också att faktiskt bo på gångavstånd från centrum. En fjärdedel av de som går vill hellre ta sig på andra sätt, närmare bestämt med elsparkcykel eller moped.

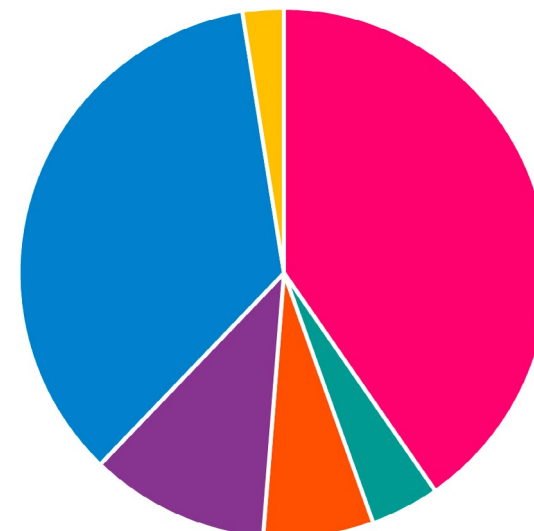
Cykel och bil är lågprioriterade färdmedel bland ungdomarna, både i dagsläget och i ett önskescenario.

Hur tar sig unga till och från centrum?

- 51 % åker kollektivt
- 42 % går
- 3 % cyklar
- 2 % kör elsparkcykel
- 2 % kör moped
- 1 % åker bil

Hur vill unga ta sig till och från centrum?

- 34 % vill åka kollektivt
- 39 % vill gå
- 4 % vill cykla
- 6 % vill köra elsparkcykel
- 10 % vill köra moped
- 2 % vill åka bil

Hur används Fruängen centrum idag?

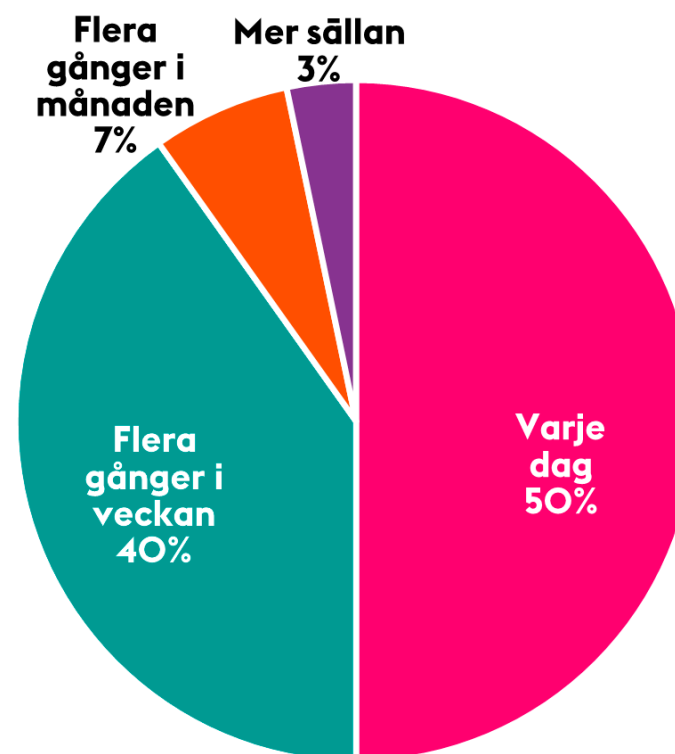
Centrumet är en viktig mötesplats där ungdomarna möts upp, både organiserat och spontant, hänger, handlar och äter. De besöker centrumet flera dagar i veckan, många till och med varje dag, trots att flera av dem inte bor i Fruängen.

Ungdomarna värdesätter både sociala och fysiska aspekter av centrumet. Många uppskattar centrumets funktion som mötesplats. Att det är livligt och aktivt med goda möjligheter att träffa folk är viktiga kvaliteter. Öppna och tillgängliga hängplatser uppskattas. Bra platser karaktäriseras enligt ungdomarna av att de är mysiga exempelvis tack vare inslag av blommor och bänkar.

Hängplatserna kan dock bli fler. När ungdomarna tillfrågas om vad de saknar mer konkret är det konsekvent sittplatser och grönska som nämns.

Av de utpekade platserna tyder resultatet på att de som benämns Torget och Fruängstorget är de mest betydelsefulla idag. Många nämner även de båda skolgårdarna. Det är platser som inte tidigare valts ut, sannolikt för att ungdomarna är ganska ensamma om att vistas där, men de tycks utgöra viktiga platser, jämte torget, i deras vardag.

Hur ofta är du i Fruängen centrum?

Hur används Fruängen centrum idag?

"Jag bor här"

Tjej 16 år

**"På väg hem till vänner, på
väg till kyrkan, promenad,
byta buss"**

Tjej 16 år

**"Biblioteket, mataffär
och lokaltrafik"**

Annan 15 år

**"Gå mellan bussen
och skolan"**

Kille 14 år

**"Handla och går till
ungdomsgården"**

Kille 17 år

**Ungdomarnas upplevelse
av centrum idag**

Torget

En samlingsplats som saknar motsvarighet vintertid

Torget är rumsligt centralt och därför en naturlig mötesplats i Fruängen. Utbudet av affärer och restauranger i övriga delar av centrum bidrar positivt till platsen. Tillgången till dem kräver dock konsumtion. Ungdomarna saknar en varm och gratis plats att vara på under vinterhalvåret.

Folkliv som bidrar både positivt och negativt

Torget upplevs öppet, aktivt, ofta fullt av folk och är enligt många av ungdomarna rent generellt en bra plats. Torgets "roliga karaktärer" beskrivs av några som en av de bästa sakerna med Fruängen centrum. Andra tycker att platsen är otrygg med mycket stök och vill ha fler ordningsvakter. Det upplevs också som skräpigt av många. Förbättringspotentialen ligger i att ge torget en mysigare gestaltning med mer naturmaterial och grönska.

"Det är grejen med torget, man träffar alltid folk man känner här."

Bra

- Mötesplats
- Affärer och restauranger
- Oftast mycket folk

Förbättra

- Mjukare utformning
- Mer grönska
- Fler sittplatser
- Väderskydd

2 Gångtunneln mot kyrkan

Knyter samman flertalet ungdomsverksamheter

Gångtunneln är välanvänd till följd av det kluster av verksamheter riktade till just unga som ansluter till gången. Det finns en uppdelning mellan den kommunala fritidsgården och kyrkans ungdomsverksamhet. På den tidigare uppges klientelet vara något yngre och mer lokalt, medan kyrkan är knuten till konfirmeringsverksamheten och samlar personer från ett större område.

Trygg tack vare formell och informell övervakning

Verksamheterna i gången är utåtriktade och bidrar med informell övervakning. Tillsammans med fältassistenter gör det gångtunneln till en trygg plats, trots att belysningen inte har fungerat på länge. Åsikterna går däremot isär huruvida det är en plats man vill vistas på. Även här ser man potential i att mjuka upp intrycket med hjälp av naturliga material såsom trä och växter. Klätterväxten vid entrén nämns som referens.

"Skulle behövas mer lampor på kvällen."

Bra

- Trygg plats med
- Formell och informell övervakning
- Ungdomsgård och fältassistenter

Förbättra

- Mer levande material
- Bättre belysning
- Justera ojämnt markunderlag

3 Parkeringen vid kyrkan

Nyttjas som mopedparkering

Parkeringen används av ungdomar som kör moped till kyrkan. I övrigt nyttjar de inte själva ytan men somliga menar att bilparkeringsplatserna behövs för centrumbesökare. Enligt ungdomarna uppehåller sig dock även missbrukare på parkeringen.

Praktisk men tråkig

Ungdomarna uppskattar att den är gratis och nära kyrkan. Andra tycker att platsen är grå och steril. När de ombeds nämna alternativa användningsområdena föreslås park, fotbollsplan och evenemangsyta.

"Hade varit trevligt med en gräsmatta eller park med bänkar."

"Finns plats för moppe oftast."

Bra

- Gratis mopedparkering

Förbättra

- Kan bli yta för evenemang, sport eller park etc.

4 Fruängsgatan

Går till och från busshållplats

Fruängsgatan används av ungdomarna huvudsakligen för transport. Här tar de bussar mot Bredäng och Skärholmen.

Ogästvänlig baksida

Gatans endimensionella trafikfunktion avspeglas i förbättringsförslagen. Det är mycket folk som väntar vid busshållplatserna och dessa saknar sittplatser. Det behövs cykelbanor och fler övergångsställen i närheten av busshållplatserna, över Ellen Keys gata och i höjd med gångtunneln mot Västra torget. Gatan och centrumets parkering upplevs som en grå och oinbjudande baksida som står i stark kontrast till torget framför. Ungdomarna föreslår att andra husfärger, grönska, en fontän och bänkar skulle liva upp platsen. De resenorerar även om parkeringen, men har olika uppfattning om hur stort behovet av parkeringsplatser i centrum är.

"Jag anser att det ser ganska grått och tråkigt ut. Att bygga i trä livar upp stället mer."

Bra

- Tillgång till buss

Förbättra

- Fler övergångsställen
- Cykelbana
- Större bussplattformar med fler sittplatser
- Tillför färg och liv

5 Västra torget

Få målpunkter för unga

Västra torget är betydligt mindre använt än andra utpekade torgplatser i Fruängen. Här finns få verksamheter som vänder sig till unga. De passerar ytan men uppehåller sig sällan där. Att platsen består av en enda stor yta, utan icke-kommersiella aktiviteter eller sittplatser, gör den oattraktiv för gruppen.

Stor och outnyttjad yta

Den stora öppna platsen gör att torget upplevs tomt och oanvänt. Man vill att möjligheten till torghandel ska finnas kvar men ser potential i att dela in och möblera upp ytan och samtidigt få in fler aktiviteter. Ett schackbräde i marken nämns som ett exempel. Ungdomarna upplever att billiga matställen och butiker saknas i Fruängen och tycker att det här vore en lämplig plats.

"En McDonalds här, ställen att hänga här, bänkar osv."

Bra

- Restauranger
- Flexibel yta

Förbättra

- Möblera upp
- Snabbmatshak
- Dela in ytan i mindre rum
- Butik som lockar
- Skyltning in i centrum

6 Gångtunneln mellan centrum och Mälarhöjdens idrottsplats

En effektiv passage

Gångtunneln fyller en central funktion som gen passage till och från centrum. Kopplingen är viktig att bevara även om tunneln skulle tas bort. Det är idag vanligt att gäng uppehåller sig i eller precis efter gången. Ungdomarna tar då i många fall hellre en inofficiell omväg via Elsa Brändströms gata.

Trång gång skapar otrygghet

Tunneln är så pass trång att det känns olustigt att passera grupper som hänger däri. Sikten är också mycket begränsad. Ungdomarna beskriver hur de skulle känna sig betydligt tryggare om mynningen breddades så att de kunde se vad och vem som väntar på andra sidan. Problemen gäller främst när det är mörkt. Målningen uppskattas och tycks ha gett viss positiv effekt på hur tunneln används, även om de efterfrågar starkare färger.

"Trevlig när lamporna är på."

Bra

- Igenkännbar entré till centrum
- Viktig koppling

Förbättra

- Bättre belysning
- Låg överblickbarhet
- Starkare färger
- Ersätt koppling

7

Parkstråkets mitt

Passeras utan problem i grupp

Ungdomarna passerar utan problem parkstråket i grupp. På egen hand kan de däremot ibland tveka, i synnerhet som tjej.

Mysigt men befolkas främst av "skumma" personer

Parkstråket är uppskattat som grönområde. Att det ligger lite avsides gör det lugnt och mysigt, men också öde och läskigt. Vid tunneln mot torget sker droghandel och de som vistas där idag upplevs som skumma. Den lite vilda grönskan förstärker till viss del känslan av en åsidosatt plats. Ungdomarna tror att exempelvis lekytor (gärna platta gungor eller kompisgungor) och bänkbord skulle få andra grupper, såsom barnfamiljer, att vistas där vilket skulle fungera som trygghetsskapande motvikt till hur och av vilka området används idag. Ljusinstallationerna är ett omtyckt inslag som de gärna ser mer av.

"Det är ganska lugnt här."

Bra

- Mysig promenad
- Ser årstidsskiftningar
- Flera vägval

Förbättra

- Mer mysbelysning
- Tillför sittplatser
- Lekplats och gungor

8 **Parken mot Mälarhöjdens idrottsplats entré**

Förändrad användning efter dödsskjutningen

Idrottsplatsen var tidigare en välanvänd hängplats för många av ungdomarna. Sedan en dödsskjutning inträffade på träningstid 2023 har många slutat att spontanbesöka den. Idrottsplatsen används däremot fortsatt av skolor och föreningar. Innan träden togs ned där ishallen nu står kunde skolorna även orientera i skogspartiet intill. Den mer vildvuxna grönskan är med andra ord både en styrka och svaghet beroende på perspektiv.

Negativa associationer och oinbjudande entré

Upplevelsen av platsen har förändrats och gjort den mindre attraktiv som mötesplats. Skoleleverna har däremot förslag på hur den fysiska miljön kan förbättras. Idrottsplatsens entré uppfattas inte som så trevlig och närheten till Södertäljevägen både syns och hörs. Klätterställningar, kompisgungor, en mer gestaltad park och upprustning av ytan mellan den nya ishallen och Webhallen är önskemål för platsen.

"Behövs bättre ingång mot IP."

Bra

- Används för organiserad idrott och skolor

Förbättra

- Snygga till entré
- Tillför lekplats
- Plantera fler träd

9 Gångtunneln mot Kunskapsskolan

En viktig skolväg

Gångtunneln är en del av skolvägen för många elever på Kunskapsskolan. Tunneln utgör även ett väderskydd och skulle därför gärna få kompletteras med sittplatser. Majoriteten av tiden är den enbart en öde passage. Undantaget är helgnätter då tunneln enligt ungdomarna i stället är en samlingsplats och full av folk. De tycks dock inte själva spendera tid där.

Slitet och sunkigt intryck

Ungdomarna är överens om att gångtunneln är kraftigt eftersatt. Det samlas vatten när det regnar och är därtill ofta skräpigt på grund av återvinningscentralen och att folk lämnar glasflaskor efter sig. De framhåller målningen i gångtunneln mot Fruängens skola som ett föregångsexempel och eleverna på Kunskapsskolan erbjuder sig att ställa upp som arbetskraft.

***"Fixa till väggarna
och rensa bort
skräp."***

Bra

- Väderskydd
- Smidig koppling

Förbättra

- Rusta upp
- Mer färg
- Mindre skräp (ÅVC)
- Sittplatser

10 Busstorget

Ankomstplats från angränsande stadsdelar

Många ungdomar som går i skolan eller hänger i Fruängen bor utanför stadsdelen. Eftersom alla bussar till andra delar av Stockholm avgår från busstorget är det en central plats för dem.

Fult och skräpigt intryck

Busstorget upplevs dock inte som särskilt trevligt. För lite belysning, låga estetiska värden, dålig renhållning och lukt från toaletterna nämns som några orsaker. Även här uppges missbrukare uppehålla sig.

"Det är inte så trevligt där och luktar från toaletterna."

"Super, lätt att ta sig till sin buss åt båda hållen. Borde inte förändras något alls."

Bra

- Viktig funktion för pendlare elever
- Enkelt att nå

Förbättra

- Bättre belysning
- Mer grönska
- Bättre trafikinfo
- Bättre renhållning

11 Fruängstorget

Tunnelbanan och Pris Värt gör torget till en samlingsplats

Torget passeras på väg till och från tunnelbanan och är en vanlig uppsamlingsplats. Här ligger också Pris Värt som ungdomarna håller mycket högt, inte minst tack vare det unika utbudet, och som de återkommande handlar i. Även restaurangerna är viktiga besöksmål. Kunskapsskolans elever passerar torget och fortsätter norrut via gångvägen jämte spåren.

Torgytan behöver fler vistelsekvaliteter

Bortsett från verksamheterna lider torget brist på vistelsekvaliteter såsom växter och mer bekväma bänkar med ryggstöd. Många tycker även Fruängstorget ser fult, ofräscht och slitet ut. Gången vid spåren är smal, skräpig och med ojämnheter där vatten och is samlas som gör den svårframkomlig och hal.

"Alltså tar ni bort Pris Värt kommer jag aldrig att förlåta er."

Bra

- Pris Värt
- Restauranger

Förbättra

- Bänkar med ryggstöd
- Underhåll på gångväg
- Mer växtlighet

An aerial photograph of a city, likely Stockholm, showing a dense residential area with numerous multi-story apartment buildings. The buildings are arranged in various patterns, including long linear blocks and more complex, curved layouts. A major highway with multiple lanes runs diagonally across the lower right portion of the image. The surrounding landscape includes patches of green trees and open spaces. The overall scene depicts a well-developed urban environment.

**Medskick till fortsatt
planering**

Medskick till fortsatt planering

Offentliga platser

- Uppvärmda platser för att kunna umgås även vintertid.
- Fler sittplatser och bord.
- Fler lekplatser att mötas upp på, gärna med kompisgungor och klätterställningar.
- Mer färg generellt.
- Mer belysning, gärna i form av "mysbelysning".
- Mer träd, växter och naturmaterial på platser med mycket sten, metall och betong.
- Ytor för idrott.
- Bättre renhållning och underhåll. Ökat omhändertagande.
- Ökad informell övervakning på platser för narkotikahandel och missbruk.

Gator

- Gent och anlagt alternativ till tunnel vid Västra torget.
- Mer belysning, färg och trivsel i gångtunnlar mot kyrkan och Kunskapsskolan.
- Fler övergångsställen längs och tvärs Fruängsgatan.
- Bättre cykelbanor på Fruängsgatan.

Bebyggelse

- Snabbmatsrestaurang och andra billigare matställen.
- Normal-butik och andra billigare affärer.
- Bevara Pris Värt.
- Fler gratis lokaler (likt Grottan och ungdomsgården).
- Fler bostäder = fler grannar och kompisar.
- Mer färgrika fasader.

ERUÄNGENS
CENTRUM

Hemköp

APOTEK

Hemköp

ÖPPET
HJERT
HJURT

SPACESCAPE

Spacescape AB / Östgötagatan 100 / Box 4700 / SE-116 92 Stockholm / Sweden
Tel +46 8 452 97 67 / www.spacescape.se / info@spacescape.se